

Robert SOCHA*

DZIAŁANIA POLICJI NA RZECZ BEZPIECZEŃSTWA IMPREZ MASOWYCH NA PRZYKŁADZIE UEFA EURO 2012

Streszczenie

W ostatnich latach, jak wykazują statystyki, zmniejsza się liczba zachowań chuligańskich na samym stadionie, a przemoc i agresja zostaje przeniesiona poza obiekty sportowe. Stąd też z punktu widzenia bezpieczeństwa masowych imprez sportowych istotne miejsce zajmują kwestie związane z monitorowaniem przemieszczania się kibiców. Należy zaznaczyć, że football nie jest przyczyną zachowań chuligańskich a jedynie platformą, miejscem, gdzie sfrustrowani ludzie reagują korzystając z dużej zbiorowości, a często również anonimowości, która daje poczucie bezkarności. Kluczową rolę w systemie bezpieczeństwa imprez masowych odgrywa Policja, ustawowo zobowiązana do zapewnienia i utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Słowa kluczowe: Policja, imprezy masowe, bezpieczeństwo, UEFA EURO 2012

Wstęp

Usytuowanie Policji wśród podmiotów odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa imprez masowych wynika z jej przeznaczenia i zadań określonych w ustawie z 6 kwietnia 1990 r. *o Policji*. Przywołany akt prawny stanowi, że Policja jest umundurowaną i uzbrojoną formacją służącą społeczeństwu, powołaną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Na Policję składa się służba kryminalna, prewencyjna, śledcza oraz wspomagająca w zakresie organizacyjnym, logistycznym i technicznym¹. W skład Policji wchodzi również: policja sądowa, Wyższa Szkoła Policji, ośrodki szkolenia i szkoły policyjne, wyodrębnione oddziały prewencji i pododdziały antyterrorystyczne oraz

*dr hab. Robert Socha, Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach.

¹ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. *o Policji* (Dz. U. z 2015 r., poz. 355), art. 4.

instytuty badawcze. Należy przy tym podkreślić, że w działaniach na rzecz bezpieczeństwa imprez masowych, zwłaszcza na etapie zabezpieczenia przejazdu kibiców i w trakcie trwania imprezy, szczególną rolę odgrywa służba prewencyjna, zwłaszcza oddziały zwarte Policji. Podstawowym zadaniem oddziałów zwartych jest przywracanie naruszonego ładu i porządku publicznego podczas bądź w związku z organizowaną imprezą masową, jak również zabezpieczenie przejazdów uczestników. W ostatnich latach prócz pionu prewencji Policji, do działań na rzecz bezpieczeństwa imprez masowych zaangażowano również pion kryminalny. Służba kryminalna odpowiada za rozpoznanie środowiska pseudokibiców, jak i za prowadzenie czynności procesowych wobec osób zatrzymanych w związku z naruszeniem prawa na imprezach masowych.

W celu zapewnienia szeroko rozumianego bezpieczeństwa i porządku publicznego podczas imprez masowych komendanci wojewódzcy, komendant stołeczny Policji i komendanci powiatowi (miejscy, rejonowi) realizują zadania w zakresie rozpoznania, zapobiegania oraz zwalczania przestępstw i wykroczeń związanych z imprezami sportowymi² oraz w zakresie gromadzenia i przetwarzania przez Policję informacji dotyczących bezpieczeństwa imprez masowych. Zasady organizacji i tryb wykonywania przez Policję zadań w tym zakresie reguluje zarządzenie nr 982 komendanta głównego Policji z 21 września 2007 r.³

Zadania w zakresie rozpoznania, zapobiegania oraz zwalczania przestępstw i wykroczeń realizowane są w szczególności przez: rozpoznanie i analizę ryzyka; opiniowanie masowych imprez sportowych; współdziałanie z organizatorami imprez sportowych i innymi podmiotami pozapolicyjnymi odpowiedzialnymi za ich zabezpieczenie; organizowanie, w miarę potrzeby, zabezpieczenia przejazdów kibiców, jak również współdziałanie z innymi podmiotami w zakresie prowadzenia działań profilaktycznych ukierunkowanych na zapobieganie i zwalczanie zjawisk agresji i przemocy. Z kolei zadania

² Należy przez to rozumieć również masową imprezę sportową.

³ Zarządzenie nr 982 komendanta głównego Policji z 21 września 2007 r. w sprawie zasad organizacji i trybu wykonywania przez Policję zadań związanych z rozpoznaniem, zapobieganiem, zwalczaniem przestępstw i wykroczeń popełnianych w związku z imprezami sportowymi oraz gromadzenia i przetwarzania informacji dotyczących bezpieczeństwa masowych imprez sportowych (Dz. Urz. KGP z 2007 r. Nr 17, poz.129).

w zakresie gromadzenia i przetwarzania informacji są realizowane przez punkt kontaktowy do spraw imprez masowych.

Nadzór nad realizacją zadań w zakresie rozpoznania, zapobiegania oraz zwalczania przestępstw i wykroczeń sprawują, powołane w Komendzie Głównej Policji, Komendzie Stołecznej Policji i komendach wojewódzkich Policji, zespoły zadaniowe do spraw koordynacji rozpoznania, zapobiegania oraz zwalczania przestępstw i wykroczeń zwane „zespołami do spraw kibiców”. Ponadto na podstawie dokonanej analizy zagrożeń, w zależności od potrzeb, zespoły do spraw kibiców mogą być tworzone w komendach powiatowych Policji. W skład takiego zespołu wchodzi: kierownik zespołu i jego zastępca oraz policjanci komórek właściwych do spraw: kryminalnych; wywiadu kryminalnego; prewencji; sztabowych i policjanci innych komórek organizacyjnych, w zależności od potrzeb.

Do zadań zespołów do spraw kibiców należy: koordynacja działań podejmowanych przez jednostki i komórki organizacyjne Policji na podległym terenie, w zakresie zadań zespołu; wymiana informacji dotyczących bezpieczeństwa imprez sportowych z jednostkami i komórkami organizacyjnymi Policji; gromadzenie i przetwarzanie informacji w ramach zadań wojewódzkiego punktu kontaktowego; pomoc jednostkom podległym w prowadzonych działaniach w zakresie bezpieczeństwa imprez masowych; współpraca z podmiotami pozapolicyjnymi na rzecz bezpieczeństwa w związku z masowymi imprezami sportowymi oraz pozyskiwanie podmiotów pozapolicyjnych dla wsparcia działań Policji w prowadzeniu profilaktyki w zakresie bezpieczeństwa imprez masowych⁴.

Zespół do spraw kibiców składa się z grupy rozpoznania kryminalnego oraz członków wojewódzkiego punktu kontaktowego. Zadaniem grupy rozpoznania kryminalnego jest operacyjne rozpoznanie środowiska kibiców. Trzeba przy tym podkreślić, że do uzyskiwania informacji przydatnych do rozpoznania środowiska kibiców sportowych zobowiązany jest każdy policjant. Ponadto grupa prowadzi operacyjne rozpoznanie pseudokibiców w zakresie przestępstw niezwiązanych z imprezami sportowymi.

⁴ Instrukcja w sprawie sposobu organizacji zespołów zadaniowych do spraw rozpoznania, zapobiegania oraz zwalczania przestępstw i wykroczeń popełnianych w związku z imprezami sportowymi, § 3 ust. 3, (zał. nr 1 do zarządzenia nr 982 komendanta głównego Policji z 21 września 2007 r.).

Z punktu widzenia bezpieczeństwa masowych imprez sportowych istotne miejsce zajmują kwestie związane z monitorowaniem kibiców przez tzw. zespoły monitorujące. W przypadkach, gdy ustalono, że w grupie publiczności sportowej udającej się na mecz wyjazdowy mogą znajdować się pseudokibice, pobyt tej publiczności w miejscowości, w której odbywa się masowa impreza sportowa, jest monitorowany przez zespół monitorujący z jednostki organizacyjnej Policji właściwej dla drużyny przyjezdnej. W zależności od charakteru zagrożenia zespół monitorujący liczy od 2 do 5 policjantów, wśród których znajdują się funkcjonariusze wykonujący czynności związane z obserwacją i rejestracją zachowań kibiców.

Podczas trwania imprezy zespół monitorujący współpracuje z dowódcą działań policyjnych, udzielając mu pomocy w zakresie identyfikacji kibiców przyjezdnych, a także w sposób jawny rejestruje ich zachowania. Ponadto kierownik jednostki organizacyjnej Policji, na którego terenie działania odbywa się impreza sportowa, ma obowiązek zapewnić warunki do skutecznego przekazywania informacji przez zespół monitorujący. Na prośbę kierownika zespołu monitorującego, powinien umożliwić członkom zespołu zapoznanie się z organizacją policyjnego zabezpieczenia imprezy, trasami przemieszczania uczestników imprezy oraz obiektem, na którym będzie odbywała się impreza sportowa, a także przydzielić przewodnika.

Zespół monitorujący nie prowadzi działań na trasie przejazdu kibiców, z tym że, jeżeli miejsce rozpoczęcia i zakończenia podróży przez kibiców znajduje się na terenie tej samej komendy wojewódzkiej Policji, może prowadzić działania w tej fazie zabezpieczenia. Ponadto kierownik zespołu monitorującego, w terminie 3 dni od zakończenia imprezy, zobowiązany jest sporządzić raport, który przekazuje przełożonemu oraz wojewódzkim punktom kontaktowym, właściwym terytorialnie dla zespołu monitorującego oraz miejsca imprezy sportowej⁵.

Do zadań zespołu monitorującego realizowanych przed imprezę sportową należy zaliczyć: uzyskanie wszelkich informacji wyprzedzających, dotyczących kibiców związanych z mającą się odbyć imprezą sportową; uzyskanie od dystrybutora biletów imiennej listy osób, które zakupiły bilety; uzyskanie informacji o wynajętych środkach publicznego transportu zbiorowego, osobach wynajmujących, liczbie

⁵ Instrukcja w sprawie sposobu organizacji zespołów..., § 6.

osób przewożonych, czasie i miejscu wyjazdu, trasach przejazdu, ewentualnych danych osoby realizującej zamówienie (kierowcy) oraz numer jej telefonu komórkowego; prowadzenie bieżącej analizy informacji; udział w odprawie służb policyjnych oraz rejestrowanie za pomocą technik foto-video środków transportu, którymi poruszają się kibice. W tym miejscu należy również podkreślić, że jednostki organizacyjne Policji, które uzyskały informacje dotyczące planowanych przez pseudokibiców działań niezgodnych z prawem, zobowiązane są do ich natychmiastowego przekazania właściwym komendom powiatowym Policji (z jednoczesnym powiadomieniem zespołu do spraw kibiców właściwej komendy wojewódzkiej Policji).

Z kolei czynności zespołu monitorującego w trakcie imprezy sportowej sprowadzają się m.in. do: prowadzenia obserwacji i utrwalania zachowań kibiców przy użyciu środków technicznych rejestrujących obraz i dźwięk; ujawniania i wskazywania odpowiednim służbom osób, wobec których orzeczono środek karny zakazu wstępu na imprezy masowe oraz osób, które mogą swoim zachowaniem naruszyć prawo lub które uczestniczyły w zbiorowych naruszeniach porządku publicznego, jak również do informowania dowódcy działań Policji o zaobserwowanych zagrożeniach. Z kolei po zakończeniu imprezy sportowej patrol monitorujący odpowiedzialny jest za dalsze prowadzenie obserwacji i utrwalanie zachowań kibiców oraz za przegląd i analizę utrwalonych materiałów w celu ujawnienia osób, wobec których orzeczono środek karny zakazu wstępu na imprezy masowe. Ma również obowiązek przekazania do jednostki organizacyjnej Policji, właściwej dla miejsca przeprowadzenia imprezy sportowej, utrwalonych materiałów⁶.

Formy organizacyjne działań policyjnych stosowane w trakcie realizacji zadań związanych z obsługą sytuacji kryzysowych, do których zalicza się imprezy masowe o podwyższonym ryzyku oraz przemieszczanie się ich uczestników, kompetencje policjantów dowodzących działaniami policyjnymi, jak również tryb tworzenia i zadania sztabów zostały określone w zarządzeniu nr 23 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 września 2014 r. w sprawie *metod i form*

⁶ Zarządzenie nr 982 komendanta głównego Policji z 21 września 2007 r. w sprawie *zasad organizacji...*, § 6.

*przygotowania i realizacji działań Policji w związku ze zdarzeniami kryzysowymi*⁷.

Zarządzeniem wprowadzono cztery formy organizacyjne działań policyjnych stosowane w trakcie realizacji zadań związanych z obsługą sytuacji kryzysowych, mianowicie: interwencję, zabezpieczenie prewencyjne, akcję i operację⁸. W przypadku zaistnienia zdarzenia naruszającego normy prawne i zasady współżycia społecznego lub w sytuacji istnienia prawdopodobieństwa takiego zdarzenia, bezpośrednio w rejonie tego zdarzenia podejmuje się interwencję przy użyciu sił i środków znajdujących się aktualnie w dyspozycji dyżurnego właściwej terytorialnie jednostki Policji. Zabezpieczenie prewencyjne to z kolei zespół przedsięwzięć organizacyjnych na poziomie interwencyjnym podejmowanych w celu niedopuszczenia do wystąpienia zdarzeń naruszających normy prawne w sytuacji kiedy z analizy zagrożeń wynika, że ich wystąpienie jest możliwe bądź istnieje duże prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia kryzysowego. W przypadku zaistnienia zdarzenia stanowiącego podstawę do podjęcia interwencji, z którego to rodzaju zdarzenia i towarzyszących mu okoliczności wynika, że nie jest możliwe podjęcie skutecznej interwencji przy użyciu dostępnych sił i środków, komendant powiatowy Policji zarządza akcją. Z kolei Komendant Główny Policji zarządza operacją, gdy zdarzenie obejmuje swoim zasięgiem obszar więcej niż jednej komendy wojewódzkiej Policji lub istnieje duże prawdopodobieństwo takiego zagrożenia oraz podczas działań na terenie właściwej komendy wojewódzkiej Policji, przedłużających się w czasie, w przypadku potrzeby wsparcia sił i środków oraz zaplecza logistycznego wykraczającego poza potencjał właściwej komendy wojewódzkiej Policji.

Policja w trakcie przygotowań do zabezpieczenia UEFA EURO 2012 poszukiwała sprawdzonych i skutecznych rozwiązań, które pozwoliłyby na profesjonalne wykonanie stawianych przed tą formacją zadań. Realizacja tego celu została oparta na trzech filarach, zawierających w sobie: filozofię działania Policji, trzy elementy zintegrowanego bezpieczeństwa, wynikające z rekomendacji Europejskiej Federacji

⁷ Zarządzenie nr 23 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 września 2014 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań Policji w związku ze zdarzeniami kryzysowymi (Dz. Urz. KGP z 2014 r., poz. 65).

⁸ Ibidem, § 4.

Piłkarskiej UEFA oraz współpracę z kibicami opartą o instytucję spottersa.

Na filozofię działania Policji, stanowiącą pierwszy filar, zwaną w skrócie „3xT” składały się trzy składniki:

- Troska;
- Tolerancja;
- Tłumienie.

Troska rozumiana jako służebna rola policjantów wobec kibiców, polegała na sprawowaniu swoistej opieki nad kibicami, uzupełnionemu o zadania informowania o przyjętych rozwiązaniach komunikacyjnych, porządkowych, ułatwieniach i możliwych trudnościach, szczególnie wobec kibiców, niebędących obywatelami Polski. Z kolei przez tolerancję należało rozumieć wyrozumiałość funkcjonariuszy polskiej Policji dla często głośnych i odbiegających od standardowych zachowań, sposobów wyrażania emocji przez kibiców, którzy w głównej mierze „bawili się” na ulicach polskich miast. Stąd też policjanci działając w poszanowaniu prawa, podczas Turnieju nie reagowali w sposób bezwzględny i „służbowy” na drobne wykroczenia, ale szukali dialogu z kibicami i starali się zrozumieć specyficzną atmosferę święta sportowego. Będące ostatecznością – tłumienie – polegało na szybkim i profesjonalnym działaniu pododdziałów prewencji Policji, polegającym na „chirurgicznej” ingerencji w sytuacjach zbiorowych zakłóceń porządku publicznego, połączone z zatrzymywaniem osób łamiących prawo i przejawiających agresję, a następnie na wycofaniu sił oraz przywróceniu stanu pierwotnego⁹.

Dla porównania warto również odnieść się do austriackiej filozofii działań służb porządku publicznego na czas Turnieju Finałowego, która brzmiała „3xD”, tzn.:

- Dialog;
- De-eskalacja;
- Determinacja.

Dialog oznaczał działania podejmowane w sytuacjach, które – z punktu widzenia policji – nie stanowiły zagrożenia, ale dotyczyły stosunkowo dużej grupy ludzi/kibiców z uwagi na pewne wydarzenie.

⁹ *Koncepcja Przygotowania Policji do Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 z dnia 18 maja 2010 r.*, Główny Sztab Policji Komendy Głównej Policji, Warszawa 2010, s. 2.

Rola organów ścigania sprowadzała się m.in. do patrolowania i monitorowania, zdobywania informacji i danych wywiadowczych oraz udzielania wsparcia i pomocy, na zasadach określonych austriackim prawem. Wówczas siły policyjne składały się głównie z zespołów patrolowych, w skład których wchodziło kilku funkcjonariuszy. Generalnie podejmowane działania miały na celu wzmocnienie patroli pieszych i zmotoryzowanych.

Z kolei de-eskalacja oznaczała działania sił policyjnych w sytuacji wzrastającego zagrożenia, np. w przypadku niewielkich zakłóceń porządku publicznego. Zadaniem funkcjonariuszy była de-eskalacja sytuacji kryzysowej, przede wszystkim poprzez pomoc w rozstrzygnięciu sporów, a także wykorzystanie odpowiednich uprawnień policyjnych, m.in. legitymowania. Gdy powstała sytuacja kryzysowa, jednostki operacyjne miały obowiązek podjęcia sprawnych i skutecznych działań w celu jak najszybszego rozładowania sytuacji. W odniesieniu do wyposażenia i uzbrojenia funkcjonariusze musieli postępować zgodnie z odpowiednimi wytycznymi.

Natomiast determinacja oznaczała działania policyjne w sytuacjach naruszenia bezpieczeństwa i porządku publicznego przez potencjalnie agresywne bądź podatne na agresję osoby. Wówczas policjanci realizowali zadania przewidziane dla oddziałów i pododdziałów zwartych policji, z wykorzystaniem sprzętu „PZ”.

Oceniając działania policji w trakcie Turnieju stwierdzono, że w odniesieniu do środków de-eskalacji, zarówno funkcjonariusze, jak i ich wyposażenie nie były prowokujące. Ponadto pojazdy policyjne były parkowane w ukryciu, a umundurowani funkcjonariusze pozostawali mniej lub bardziej w tle, nie mniej jednak w sposób pozwalający na natychmiastową reakcję¹⁰.

Ponadto operacja policyjna pod kryptonimem HAT TRICK 2012 uwzględniała trzy elementy zintegrowanego bezpieczeństwa, stanowiące drugi filar, tj.:

- zabezpieczenie imprezy (security),
- obsługę (service),
- bezpieczeństwo (safety).

¹⁰ *UEFA EURO 2012 – Raport końcowy*, Bundesministerium Für Inneres, Republik Österreich 2009, s. 28-29.

Zabezpieczenie imprezy obejmowało działania gwarantujące bezpieczeństwo, rozumiane jako ogół skoordynowanych przedsięwzięć, podejmowanych przez podmioty i instytucje w celu zapewnienia fizycznego bezpieczeństwa osobom biorącym udział w imprezie oraz społecznościom lokalnym. Obsługa obejmowała działania i środki niezbędne do zapewnienia bezpieczeństwa, mające na celu stworzenie warunków do sprawnego przeprowadzenia imprezy. Natomiast bezpieczeństwo to poczucie niezakłóconej atmosfery święta piłkarskiego i gwarancja pewności spokoju oraz eliminacji zdarzeń, sytuacji i okoliczności stwarzających zagrożenie dla Turnieju i jego uczestników rozumiane jako subiektywne odczucie uczestnika imprezy, że zostały spełnione wymogi w zakresie bezpieczeństwa przez podmioty i instytucje, biorące udział w zabezpieczeniu¹¹.

Trzecim filarem filozofii działań polskiej Policji, łączącym i w pełni wykorzystującym potencjał wszystkich elementów stanowiących o zapewnieniu na najwyższym poziomie bezpieczeństwa Turnieju była instytucja spottersa. Działania podejmowane przez policjantów-spottersów podczas zabezpieczenia Turnieju oraz imprez towarzyszących miały kluczowe znaczenie dla bezpiecznego przebiegu imprezy w obszarze identyfikowania i natychmiastowej eliminacji zagrożeń, pojawiających się ze strony kibiców¹².

Spottersi rozpoczęli swoją działalność w Anglii w 1985 r., po zdarzeniach, do jakich doszło przed meczem finałowym o Puchar Europy, między drużynami FC Liverpool i Juventus Turyn na stadionie Heysel w Brukseli (38 ofiar śmiertelnych). Po tym zdarzeniu w strukturach policji utworzono stanowisko spottersa, którego działalność skierowana była przede wszystkim na środowisko kibiców FC Liverpool. Sześć lat później spottersów powołano również w niemieckiej policji. Z kolei w Belgii oficjalnie spottersi funkcjonują w strukturze policji od 2002 r., przy czym działają już od lat 90. Po Mistrzostwach Świata w Piłce Nożnej we Francji, podczas których został pobity przez niemieckich chuliganów francuski policjant, w czerwcu 1999 r. spottersi pojawili się także w policji austriackiej¹³. Mówiąc o historii spottersów, nie można pominąć zdarzenia, które miało miejsce w 1997 r. na jednej z holenderskich autostrad. Doszło wówczas do

¹¹ Ibidem, s. 3.

¹² Ibidem.

¹³ Daniel Nivel pozostawał w śpiączce przez sześć tygodni i w efekcie doznanych obrażeń został trwale sparaliżowany.

zaplanowanej bójki (tzw. ustawki) pomiędzy kibicami Ajaxu Amsterdam i Feyenoordu Rotterdam¹⁴.

W terminologii używanej w policji angielskiej mianem „spottersa” określa się policjanta zajmującego się problematyką związaną ze środowiskiem kibiców piłkarskich, który: odpowiada za kontakt z kibicami; prowadzi rozpoznanie środowiska kibiców; identyfikuje zagrożenia oraz współpracuje z władzami klubu piłkarskiego. W tym miejscu warto zaznaczyć, że wprowadzenie w Anglii spottersa nie przyniosło od razu założonego rezultatu, gdyż konieczne było wprowadzenie kolejnych, radykalnych zmiany. Punktem zwrotnym było wydarzenie z dnia 15 kwietnia 1989 r., kiedy to ponad 25 tysięcy kibiców FC Liverpool wybrało się na półfinałowy mecz o Puchar Angielskiej Federacji pomiędzy drużynami The Reds i Nottingham Forest. Spotkanie zostało rozegrane na Sheffield Wednesday – Hillsborough. Widowisko trwało zaledwie sześć minut, gdyż wówczas doszło do jednej z największych stadionowych tragedii. W efekcie, dziewięćdziesięciu sześciu kibiców FC Liverpool poniosło śmierć. Od tej pory żelazne płoty, ogrodzenia i bariery zniknęły z angielskich stadionów.

Po wydarzeniach z Sheffield oraz na stadionie Heysel premier Wielkiej Brytanii Margaret Thatcher wypowiedziała wojnę futbolowym chuliganom, m.in. polecając prezesowi sądu najwyższego, Lordowi Popplewellowi, sporządzenie raportu dotyczącego bezpieczeństwa na stadionach. Rozwiązania zaproponowane przez Popplewella, a następnie wprowadzone w życie dotyczyły:

- wprowadzenia zakazów stadionowych,
- zmodernizowania stadionów o pojemności ponad 10 tysięcy widzów i wprowadzenia tylko miejsc siedzących,
- likwidacji ogrodzenia dzielące płytę boiska od kibiców,
- zakwalifikowania wtargnięcia na murawę jako przestępstwa,
- zastosowania na stadionach i wokół nich monitoringu.

Ponadto utworzono Football Policing Unit, tj. organ doradczy umiejscowiony przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych zajmujący się pracami legislacyjnymi związanymi z przepisami dotyczącymi bezpieczeństwa meczów piłki nożnej oraz Football Unit – specjalną

¹⁴ Śmierć na miejscu poniósł jeden z kibiców Ajaxu.

jednostkę Scotland Yardu, zatrudniającą 92 oficerów policji, tylu, ile było zawodowych drużyn piłkarskich w Anglii i Walii.

W Polsce, w celu powstrzymania chuligaństwa stadionowego, na wzór wymienionych państw, powołano także w strukturach Policji instytucję spottersa. Termin „spotters” nieformalnie pojawiał się w 2005 r. na określenie policjantów, którzy realizowali zadania podczas zabezpieczania międzynarodowych meczów piłki nożnej, przede wszystkim w zakresie prowadzenia rozpoznania i identyfikowania zagrożeń. Z reguły działali niejawnie. Przełom nastąpił w trakcie finałów Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej w Austrii i Szwajcarii w 2008 r. Od tej pory polscy spottersi zaczęli działać jawnie.

Wśród czynników, które wpłynęły na wprowadzenie w Polsce instytucji spottersa należy wymienić: zdominowanie i zastraszenie środowiska kibiców; pejoratywny stosunek społeczeństwa do wszystkich kibiców; negatywne oddziaływanie na młode pokolenia kibiców; ujemny wpływ na działalność organizacji sportowych (klubów, związków); wprowadzenie atmosfery strachu na obiektach sportowych i poza nimi oraz wyniesienie patologicznych bójek (tzw. ustawek), w efekcie których dochodzi do ciężkich urazów a nawet śmierci, do poziomu współzawodnictwa o charakterze sportowym. Ponadto wśród czynników determinujących konieczność zmian w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa na masowych imprezach sportowych ważną rolę odgrywa wprowadzenie przez pseudokibiców nowych form agresji¹⁵, tj.: „akcji” (atak z zaskoczenia na przeciwnika), „rajdowania” (przemieszczanie się małych bojówek po rejonach zamieszkałych przez kibiców drużyny przeciwnej i atakowanie pojedynczych kibiców) i „wjazdów” (z reguły dynamiczne, z użyciem przemocy, wejście na obiekt sportowy bez kart wstępu lub na trybuny kibiców drużyny przeciwnej), jak również zbiorowe kradzieże w placówkach handlowych pod nazwą „promocji” oraz tworzenie struktur *stricte* przestępczych i/lub czynny w nich udział¹⁶.

Głównym celem powołania w polskiej Policji spottersów było wyeliminowanie chuliganów ze stadionów i odzyskanie zaufania wśród

¹⁵ Wyjątkowym i dowodzącym dominującego wpływu struktur chuligańskich na środowisko kibiców jest tzw. pakt poznański (zawarty w grudniu 2004 r.), na mocy którego zakazano zakłócania porządku publicznego na meczach reprezentacji Polski, natomiast przyzwolono na takie zachowania w trakcie wszelkich rozgrywek ligowych i pucharowych.

¹⁶ <http://www.kpk.policja.gov.pl>. [dostęp: 2010.01.04].

prawdziwych kibiców, jak również normalizacja stosunków na obiektach sportowych przez ograniczanie sił policyjnych angażowanych do zabezpieczenia masowych imprez sportowych. Ponadto powołanie spottersów ma uświadomić, że walka z przemocą na stadionach jest jednym z priorytetów polskiej Policji. Założeniem powołania tej instytucji jest utrzymanie dobrych relacji na linii kibice – policja, przez udzielanie pomocy fanom. Dlatego w pierwszej kolejności spotters powinien nawiązać współpracę z właściwymi klubami kibica. Dopiero w sytuacji braku zainteresowania współpracą, podejmuje działania na rzecz kibiców niezwiązanych ze stowarzyszeniem. Ponadto spotters odpowiedzialny jest za współpracę z klubem przez określenie zasad współpracy i zadań do realizacji, a także inicjowanie spotkań z przedstawicielami kibiców. Jego system pracy powinien być również dostosowany do terminarza rozgrywek jego drużyny, co umożliwi mu obecność na wszystkich meczach. Spottersa powinny charakteryzować określone cechy psychiczne i fizyczne, które przekonają kibiców, że jego zadaniem jest troska o ich bezpieczeństwo i właściwe traktowanie podczas meczów na własnym stadionie i podczas spotkań wyjazdowych oraz że będzie on negocjował optymalne warunki przemieszczania się, wstępu i pobytu na stadionach. Ponadto musi on umieć przekonać kibiców, że udzieli im wsparcia przy podejmowaniu zgodnych z prawem przedsięwzięć wywodzących się z kultury kibicowania (np.: oprawy, fetowanie sukcesów drużyny), wesprze organizowane przez kibiców przedsięwzięcia kulturalne, oświatowe i dobroczynne czy też, w razie konieczności, będzie pośredniczył w kontaktach z klubem, organizatorem meczu, służbami porządkowymi, przewoźnikiem i policją.

Spotters, aby mógł właściwie wypełniać swoje obowiązki, powinien zatem posiadać: wiedzę o kibicach i strukturach grup nieformalnych, powiązaniach, taktyce i strategii działania, panujących nastrojach, wyczerpujące informacje o pseudokibicach, jak również pogłębiać swoją wiedzę poprzez śledzenie tematycznych stron i forów internetowych, mediów oraz wydawnictw drugiego obiegu poświęconych ruchowi „hools”.

Realizując zadania spotters:

- reprezentuje interesy swoich kibiców oraz służy im pomocą,
- pełni funkcję koordynatora przedsięwzięcia, łącznika pomiędzy kibicami a organizatorem, policją i innymi podmiotami,
- identyfikuje zagrożenia,

- prowadzi działania zmierzające do eliminacji przemocy poprzez inicjowanie i współorganizowanie programów i innych przedsięwzięć o charakterze profilaktycznym i prewencyjnym,
- ustala informacje związane z jego kibicami, w tym dotyczące osób z orzeczonymi zakazami wstępu na imprezy masowe, mogących stanowić zagrożenie, etc.,
- prowadzi bieżącą analizę zagrożeń skierowanych wobec jego kibiców lub z ich udziałem,
- w miarę możliwości uczestniczy w odprawach przedmeczowych,
- zniechęca osoby do popełnienia czynów mogących stanowić zagrożenie dla bezpiecznego przebiegu imprezy,
- prowadzi identyfikację mającą na celu rozróżnienie i odseparowanie swoich kibiców od chuliganów¹⁷.

Niestety środowisko kibiców wciąż postrzega policjantów spottersów jako zło konieczne, dlatego do realizacji tego rodzaju zadań należy kierować wyłącznie policjantów, którzy mają odpowiednią wiedzę i doświadczenie w tym zakresie, a nie przypadkowych funkcjonariuszy Policji, zwłaszcza biorąc pod uwagę, iż jest to nowe rozwiązanie w polskiej myśli bezpieczeństwa imprez masowych, tworzące nową jakość i nowe nadzieje na bezpieczne stadiony i wychowanie kolejnych pokoleń prawdziwych kibiców¹⁸.

Podsumowując, podejmowane przez polską Policję działania miały zagwarantować niezakłócony przebieg imprezy, jaką był Turniej finałowy Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012, połączony z najwyższymi standardami bezpieczeństwa i minimalną ingerencją w wolność osobistą wszystkich uczestników Turnieju. Policja w procesie przygotowania i zabezpieczenia wypełniła misję, która brzmiała: „Najwyższe standardy obsługi i zabezpieczenia będą gwarancją bezpieczeństwa Turnieju i jego uczestników”.

Podobnie było cztery lata wcześniej, na Turnieju finałowym UEFA EURO 2008, gdzie spottersi stanowili ważne ogniwo w systemie bezpieczeństwa Turnieju. Na wniosek Austrii, na Turniej finałowy zostali skierowani spottersi z państw sąsiadujących i krajów drużyn biorących udział w rozgrywkach. Skład delegacji spottersów z poszczególnych państw był uzależniony od danych dotyczących planowanej liczby wyjeżdżających kibiców, mogących stwarzać

¹⁷T. Organek, *Spotters w Policji*, „Kwartalnik Policyjny”, nr 2/2012, s. 5-9.

¹⁸<http://www.kpk.policja.gov.pl> [dostęp: 2010.01.04].

zagrożenie w trakcie rozgrywek finałowych. Spottersi pracowali w zespołach czteroosobowych, w skład których wchodziło dwóch zagranicznych spottersów i dwóch austriackich funkcjonariuszy. Nosili oni cywilne ubrania i kamizelki z napisem „Police”. W celu zapewnienia bezpieczeństwa podczas realizacji zadań spottersi byli wspierani przez funkcjonariuszy w cywilu.

Zadania, realizowane przez spottersów sprowadzały się m.in. do:

- „tłumienia w zarodku” pojawiających się sytuacji kryzysowych poprzez zwracanie się do sprawiających problemy kibiców, z prośbą o zachowywanie zgodne z prawem;
- eskortowanie kibiców „ryzyka”, szczególnie w dniu przyjazdu i wyjazdu;
- wpływanie na zachowania kibiców „ryzyka” poprzez widoczną obecność i rozmowy, wskazujące na konsekwencje złego zachowania;
- udzielania pomocy specjalnym zespołom dochodzeniowo-śledczym identyfikując, lokalizując i ścigając przestępców;
- przekazywania dowództwu operacyjnemu informacji na temat sprawiających problemy kibiców;
- wspierania stewardów np. podczas kontroli dostępu.

W raporcie podsumowującym bezpieczeństwo Turnieju zwrócono uwagę na konieczność poprawy komunikacji i koordynacji planowania ze względu na fakt, że obowiązki spottersów różniły się w ojczyistych krajach, zatem odpowiadali oni w różny sposób na takie samo zachowanie. Niektóre kraje, m.in. Austria, preferują "Model 3-Filarowy" (kierowanie – obserwacja – śledztwo), inne zaś ograniczają działania spottersów do zwykłego kontaktu lub nadzoru. Nie mniej jednak stwierdzono, że „współpraca międzynarodowa była doskonała”¹⁹.

1. Udział sił policyjnych w zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego

Do zapewnienia bezpieczeństwa podczas Turnieju Finałowego zostali zaangażowani funkcjonariusze wszystkich komend wojewódzkich Policji, w szczególności z Gdańska, Krakowa, Lublina, Poznania, Wrocławia, Rzeszowa oraz Komendy Stołecznej Policji. Każdego dnia

¹⁹ *UEFA EURO 2012 – Raport końcowy...*, s. 41-43.

Turnieju nad bezpieczeństwem zarówno kibiców, jak i reprezentacji narodowych czuwało w miastach gospodarzach średnio około 6 tys. policjantów, przy czym w związku z meczami między reprezentacjami Polski i Rosji oraz Rosji i Grecji liczba zaangażowanych sił w Warszawie wzrosła odpowiednio do 14 i 16 tys. policjantów. Łącznie we wszystkich dniach w Warszawie, Gdańsku, Poznaniu, Wrocławiu, Krakowie, Lublinie i Rzeszowie, służbę bezpośrednio związaną z zabezpieczeniem imprezy pełniło ponad 201 tysięcy funkcjonariuszy.

W ramach operacji policyjnej pod kryptonimem HAT TRICK 2012 Policja wykonywała także eskorty w związku z przejazdami zarówno drużyn piłkarskich, jak i sędziów, delegatów, obserwatorów UEFA oraz innych osób. Dla zobrazowania skali przedsięwzięcia warto przedstawić dane liczbowe, mianowicie 3376 funkcjonariuszy zrealizowało łącznie 771 eskort, przejeżdżając blisko 40 tys. km. Polska Policja miała dodatkowo do dyspozycji statki powietrzne w postaci 17 śmigłowców i samolotu transportowego CASA, którymi wykonała 223 loty.

Działania polskiej policji były dodatkowo wspierane przez zagraniczne siły policyjne. Współpraca ta była realizowana w oparciu o zapisy wspólnych deklaracji w sprawie współpracy w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa podczas Turnieju Finałowego, podpisanych pomiędzy komendantem głównym Policji a przedstawicielami służb policyjnych: Ukrainy, Rosji, Włoch, Grecji, Chorwacji, Danii, Czech, Niemiec, Słowacji, Austrii, Portugalii, Hiszpanii, Anglii, Holandii oraz Szwecji. Natomiast z policjami Irlandii i Francji współpraca odbywała się na podstawie odrębnych dokumentów. Na terenie Warszawy oraz Gdańska pracowało 8 funkcjonariuszy portugalskiej oraz 16 funkcjonariuszy policji niemieckiej. Łącznie w działaniach wspierających polską Policję udział wzięło 174 zagranicznych funkcjonariuszy policji, z czego w Policyjnym Centrum Dowodzenia pracowało 21 oficerów łącznikowych. Ponadto polskim policjantom pomagali funkcjonariusze z innych państw w liczbie: Grecja – 6; Czechy – 1; Rosja – 10; Irlandia – 4; Chorwacja – 16; Włochy – 10; Hiszpania – 10; Anglia – 6; Dania – 5; Ukraina – 2 oficerów łącznikowych; Holandia, Szwecja oraz Słowacja – po 1 oficerze łącznikowym. Dodatkowo w Policyjnym Centrum Dowodzenia pełniło służbę trzech przedstawicieli Interpolu oraz jeden przedstawiciel Europolu. Trzeba także podkreślić, że na zaproszenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy polscy policjanci wykonywali zadania m.in. w Kijowie i we Lwowie, dwóch

w Policyjnym Centrum Wymiany Informacji ukraińskiego ministerstwa spraw wewnętrznych, natomiast pięciu występowało w roli spottersów.

Dla porównania kilka informacji na temat sił wsparcia w trakcie Turnieju finałowego Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2008. Siły wsparcia skierowane do Austrii można podzielić na siły wsparcia posiadające uprawnienia policyjne i siły wsparcia bez uprawnień policyjnych. Umowa dwustronna zawarta między Republiką Austrii a Republiką Federalną Niemiec o współpracy transgranicznej w zakresie bezpieczeństwa stanowiła podstawę do oddelegowania niemieckich sił wsparcia do Austrii podczas UEFA EURO 2008, na prawach policyjnych. Uzupełniające umowy wykonawcze zostały zawarte z niemieckimi landami, tj. Bawarią i Nadrenią Północną-Westfalią. Inne porozumienie wykonawcze zostało zawarte z niemieckim Federalnym Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i dotyczyło możliwego wsparcia ze strony funkcjonariuszy niemieckiej Policji Federalnej. Niemieckie siły wsparcia liczyły 850 policjantów, w tym po 375 funkcjonariuszy prewencji z Nadrenii Północnej-Westfalii i Bawarii, 80 funkcjonariuszy tzw. „dowództwa wsparcia” z Bawarii oraz 20 detektywów również z Bawarii.

Siły te znajdowały się pod dowództwem miejscowych władz bezpieczeństwa pierwszej instancji, stąd też bawarskie oddziały prewencji zostały podporządkowane szefom sztabów zarządzania i dowodzenia na terenie prowincji: Karyntia, Salzburg, Tyrol i Wiedeń. Współpracę z bawarskimi oddziałami policji oceniono bardzo pozytywnie. Mieszane patrole zostały wysoko docenione zarówno przez kibiców austriackich, jak i zagranicznych, zwłaszcza niemieckich kibiców, a także przez austriackie społeczeństwo.

Liczba członków delegacji, stanowiących siły wsparcia bez uprawnień policyjnych, zależała głównie od liczby kibiców, których należało się spodziewać z danego kraju. Każda zagraniczna delegacja wyznaczyła swojego szefa delegacji, do którego został przydzielony austriacki oficer łącznikowy. Siły wsparcia bez uprawnień policyjnych liczyły 136 funkcjonariuszy (Niemcy – 31, Chorwacja – 31, Rosja – 11, Polska – 25, Hiszpania – 11, Szwecja – 15, Grecja – 12)²⁰. Wykorzystanie funkcjonariuszy z krajów uczestniczących okazało się niezwykle cenne. Ich obecność miała charakter prewencyjny, znacznie przyczyniając się do utrzymania porządku podczas imprezy.

²⁰ *UEFA EURO 2012 – Raport końcowy...*, s. 102.

Wykorzystanie policjantów z państw uczestniczących podczas ważnych wydarzeń sportowych można uznać za doskonały przykład międzynarodowej współpracy policyjnej. Wymiana informacji i widoczna obecność funkcjonariuszy przyczynia się, z jednej strony do budowania zaufania między obywatelami i policją krajową, z drugiej zaś między zagranicznymi kibicami i "ich" policją²¹.

W trakcie Turnieju Finałowego, w związku z zakłócaniem porządku publicznego, policjanci zatrzymali 652 osoby, w tym 473 Polaków i 179 cudzoziemców. Wśród cudzoziemców dominowali kibice rosyjscy (100), chorwaccy (21) i irlandzcy (19). Najczęstszą przyczynę zatrzymań stanowiły czyny o charakterze chuligańskim. Z kolei najwięcej osób usłyszało zarzuty za udział w zbiegowisku, naruszenie postanowień zawartych w ustawie o bezpieczeństwie imprez masowych oraz za naruszenia nietykalności cielesnej policjantów. Najwięcej zatrzymanych było bezpośrednio po meczu między reprezentacjami Polski i Rosji, kiedy to zatrzymano aż 192 chuliganów, w tym 164 Polaków i 28 cudzoziemców. Jako ciekawostkę warto podać, że w porównaniu do analogicznego okresu z 2011 roku, liczba kradzieży podczas Turnieju Finałowego spadła z 3597 do 2946, a kradzieży z włamaniem z 1288 do 852. Ponadto odnotowano o 22% mniej rozbojów i o około 27% mniej uszkodzeń ciała. Mimo wzrostu liczby uczestników ruchu drogowego statystyki policyjne wykazały także wzrost bezpieczeństwa na drogach – wydarzyło się o 870 mniej wypadków, w których śmierć poniosło o 125 mniej osób, a rannych zostało 1020 osób, mniej niż w takim samym okresie w 2011 roku²².

Głównym ośrodkiem odpowiedzialnym za koordynację działań sił policyjnych w czasie Turnieju Finałowego Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej było Policyjne Centrum Dowodzenia (PCD) powstałe na bazie Centrum Szkolenia Policji w Legionowie. Kosztowało 18 mln 517 tys. zł. W skład PCD wchodziło Centrum Dowodzenia Operacją (CDO) oraz Centrum Wymiany Informacji (CWI).

Głównym zadaniem CDO było realizowanie procesu dowodzenia między innymi poprzez:

- zarządzanie działaniami w ramach ogólnokrajowej operacji policyjnej;

²¹ Ibidem, s. 35-39.

²² Podsumowanie działań służb podległych MSW po Euro 2012 (komunikat) – <http://www.finanse.wp.pl/kat> [dostęp: 2012.11.23]

- przetwarzanie informacji dotyczących planowanych oraz prowadzonych działań oraz wypracowywanie na ich podstawie wniosków i prognoz rozwoju sytuacji w zakresie dotyczącym prowadzenia i kierowania operacją policyjną;
- określanie sił i środków niezbędnych do usunięcia zaistniałych zagrożeń;
- przygotowanie dowódcy operacji szczegółowych propozycji wariantów działań;
- przekazywanie podległym siłom decyzji dowódcy operacji;
- sprawowanie nadzoru nad realizacją zadań przez siły podległe;
- sprawowanie nadzoru nad osiąganiem pełnej gotowości podległych sił do działań;
- sprawowanie nadzoru i koordynowanie wykonania zadań przez podległe siły podczas prowadzenia działań, kierowanie sił i środków Policji, niezbędnych do prawidłowej realizacji zadań w ramach operacji;
- monitorowanie zabezpieczenia logistycznego i medycznego operacji;
- współdziałanie ze służbami oraz instytucjami pozapolicyjnymi, uczestniczącymi w zapewnieniu bezpieczeństwa Turnieju Finałowego oraz innymi odpowiedzialnymi za zapewnienie bezpieczeństwa podczas tego wydarzenia, w tym organizatorem imprezy;
- przygotowywanie okresowych i doraźnych meldunków, w tym z prowadzonych działań na terenie kraju oraz z prowadzonych działań przez policjantów delegowanych do zabezpieczenia Turnieju na terenie Ukrainy;
- nadzór nad prowadzonymi działaniami realizowanymi w ramach podoperacji przez komendy wojewódzkie/Stołeczną Policji oraz nad działaniami wynikającymi z planu przedsięwzięć;
- wymiana informacji z innymi służbami oraz podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo podczas Turnieju;
- międzynarodowa wymiana informacji ze służbami i podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo podczas Turnieju;
- sporządzanie meldunków, informacji na potrzeby dowódcy operacji policyjnej i dowódców podoperacji;

- gromadzenie dokumentacji z przeprowadzonych działań, meldunków informacyjnych oraz innej dokumentacji planistycznej;
- po zakończeniu operacji policyjnej, sporządzenie raportu końcowego i przedłożenia go dowódcy operacji policyjnej.

Z kolei zakres zadań realizowanych przez CWI obejmował:

- monitorowanie i identyfikację potencjalnych zagrożeń mogących zakłócić przebieg Turnieju;
- bieżącą współpracę z dowództwem operacji oraz podoperacji, w tym przekazywanie informacji o zidentyfikowanych zagrożeniach;
- współpracę i wymianę informacji z dowództwem operacji, dowództwami podoperacji, komendami wojewódzkimi Policji, komórkami organizacyjnymi Komendy Głównej Policji oraz organami ścigania innych państw w zakresie zdarzeń mogących zakłócić przebieg Turnieju;
- gromadzenie i przetwarzanie informacji o zdarzeniach mogących zakłócić przebieg Turnieju, w tym naruszeniach bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz chuligańskich zachowaniach bezpośrednio związanych z tą imprezą, a także analizę tych danych w celu identyfikacji przyczyn tych zdarzeń;
- współdziałanie z innymi służbami, podmiotami oraz innymi instytucjami pozapolicyjnymi, uczestniczącymi w zapewnieniu bezpieczeństwa podczas Turnieju, w tym z organizatorem imprezy;
- zapewnienie, zgodnie z uregulowaniami prawnymi bezpieczeństwa i ochrony danych osobowych przetwarzanych w związku z realizacją przez Policję i inne służby zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku publicznego podczas Turnieju;
- międzynarodową wymianę informacji ze służbami i innymi podmiotami zobowiązanymi do zapewnienia bezpieczeństwa podczas masowych imprez sportowych, w tym podczas Turnieju;
- sporządzanie meldunków terminowych, informacji i innych dokumentów na potrzeby dowódcy operacji policyjnej i dowódców podoperacji;
- po zakończeniu operacji policyjnej oraz funkcjonowania Centrum Wymiany Informacji, sporządzenie raportu końcowego i przedłożenie go dowódcy operacji policyjnej.

W Policyjnym Centrum Dowodzenia przez całą dobę pracowało 95 funkcjonariuszy. Główny trzon obsady kadrowej stanowili policjanci z Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, wspomagani przez policjantów z Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Komendy Głównej Policji i komend wojewódzkich policji. Dodatkowo w centrum pracowało 23 oficerów łącznikowych, którzy wymieniali się informacjami z polskimi policjantami. Wśród nich byli także oficerowie łącznikowi z Europolu, Interpolu oraz Imestu, czyli interpolowskiej grupy wsparcia imprez o charakterze masowym. Ponadto w Centrum Wymiany Informacji pełnili służbę policjanci i przedstawiciele służb porządku publicznego z Grecji, Rosji, Czech, Hiszpanii, Włoch, Irlandii, Chorwacji, Anglii, Holandii, Danii, Niemiec, Portugalii, Szwecji, Słowenii, Węgier, Słowacji oraz Ukrainy. Dodatkowo w PCD pracowali przedstawiciele służb, podmiotów i instytucji zaangażowanych w zapewnienie bezpieczeństwa UEFA EURO 2012, w tym m.in. Biura Ochrony Rządu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Straży Ochrony Kolei, a także Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej.

Policyjne Centrum Dowodzenia było odpowiedzialne za koordynację działań Policji w ramach operacji policyjnej pod kryptonimem HAT TRICK 2012. W tym zakresie współdziałało m.in. z Komendą Stołeczną Policji oraz komendami wojewódzkimi Policji we Wrocławiu, Poznaniu i Gdańsku – miastami gospodarzami, a także z komendami wojewódzkimi Policji w Krakowie, Lublinie i Rzeszowie – kluczowymi miastami, w kwestii przemieszczania się kibiców. Do zadań dowódcy operacji policyjnej, którym był zastępca komendanta głównego Policji, należały w szczególności:

- koordynacja i nadzór nad realizacją planu działania dowódcy operacji policyjnej pod krypt. HAT TRICK 2012;
- koordynacja i nadzór nad realizacją planów działania dowódców podoperacji Gdańsk, Kraków, Lublin, Poznań, Rzeszów, Warszawa, Wrocław;
- nadzór nad systemem obiegu informacji, zarządzanie informacją oraz nadzór nad właściwym wykorzystaniem informacji;
- bieżące eliminowanie czynników utrudniających właściwe przygotowanie i realizację operacji policyjnej;

- stałe współdziałanie ze wszystkimi podmiotami biorącymi udział w działaniach;
- niezwłoczne informowanie Komendanta Głównego Policji o wszelkich potencjalnych zagrożeniach mogących mieć wpływ na jakość realizacji celu operacji policyjnej;
- doraźne i terminowe składanie meldunków Komendantowi Głównemu Policji oraz informowanie o stanie realizacji operacji policyjnej;
- podjęcie decyzji o zakończeniu operacji policyjnej;
- nadzór nad opracowaniem raportu końcowego z przebiegu działań, zawierającego szczegółową analizę realizacji operacji policyjnej.

Warto zaznaczyć, że po zakończeniu operacji policyjnej obiekt jest wykorzystywany do szkoleń prowadzonych w Centrum Szkolenia Policji. Część sprzętu teleinformatycznego trafiła do jednostek terenowych Policji. Ponadto budynek może zostać w przyszłości wykorzystany przy powołaniu ogólnokrajowej operacji policyjnej, jak również może funkcjonować jako sztab bądź centrum operacyjne komendanta głównego Policji do koordynacji większych operacji policyjnych na terenie kraju, przy czym w najbliższej przyszłości nie przewiduje się takich przedsięwzięć.

Dla porównania warto odnieść się do doświadczeń Austrii. W 2008 r. w ramach Federalnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (FMSW), organów bezpieczeństwa i komend policji prowincji powołano tzw. *BAO – Besondere Aufbau – und Ablauforganisation*, tj. tymczasową organizację specjalistyczną. Struktury zarządzania bezpieczeństwem na czas Turnieju Finałowego oparto o powołany, w ramach Federalnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Sztab oraz o tzw. „sztaby zarządzania i dowodzenia” (PPC/SD) powołane na poziomie dyrekcji bezpieczeństwa i w każdej z dziewięciu komend policji prowincji Austrii. Sztab był odpowiedzialny za: łączność z innymi krajami, zwłaszcza Szwajcarią; koordynację działań prowadzonych między prowincjami; ogólnonarodowy raport sytuacyjny oraz za zarządzanie informacją w ministerstwie spraw wewnętrznych. Ponadto zarówno w Szwajcarii, jak i w Austrii powołano Policyjne Centrum Informacji i Koordynacji (PICC), którego zadaniem było zapewnienie bieżącej oceny sytuacji w okresie poprzedzającym oraz w czasie UEFA EURO 2008. W skład PICC weszli austriaccy i szwajcarscy oficerowie łącznikowi, oficerowie łącznikowi krajów uczestniczących, sąsiadujących i tranzytowych, co zapewniło sprawną komunikację

międzynarodową oraz komunikację wewnętrzną między państwami gospodarzami.

W Austrii Policyjne Centrum Informacji i Koordynacji odegrało kluczową rolę na poziomie operacyjnym Sztabu FMSW. Pełniło ono funkcję policyjnego ośrodka informacyjnego dla służb publicznych z państw biorących udział w Turnieju, państw sąsiadujących oraz dla innych zaangażowanych podmiotów, np. UEFA²³.

Organizowanie imprez masowych jest uwarunkowane spełnieniem wielu wymagań oraz procedur administracyjno-prawnych, wynikających z obowiązujących aktów prawnych, w tym przede wszystkim z ustawy *o bezpieczeństwie imprez masowych*.

W ostatnich latach, jak wykazują statystyki, zmniejsza się liczba zachowań chuligańskich na samym stadionie, a przemoc i agresja zostaje przeniesiona poza obiekty sportowe. Należy tu wyraźnie powiedzieć, że football nie jest przyczyną zachowań chuligańskich a jedynie platformą, miejscem, gdzie sfrustrowani ludzie reagują korzystając z dużej zbiorowości, a często również anonimowości, która daje poczucie bezkarności. Kluczową rolę w systemie bezpieczeństwa imprez masowych odgrywa Policja, ustawowo zobowiązana do zapewnienia i utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Szczegółowe zasady organizacji działań policyjnych w czasie zabezpieczenia imprez masowych regulują przepisy wewnętrzne tej formacji.

Akty prawne i dokumenty

- [1]. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. *o Policji* (Dz. U. z 2015 r., poz. 355).
- [2]. Zarządzenie nr 982 komendanta głównego Policji z 21 września 2007 r. w sprawie zasad organizacji i trybu wykonywania przez Policję zadań związanych z rozpoznaniem, zapobieganiem, zwalczaniem przestępstw i wykroczeń popełnianych w związku z imprezami sportowymi oraz gromadzenia i przetwarzania informacji dotyczących bezpieczeństwa masowych imprez sportowych (Dz. Urz. KGP 2007 Nr 17, poz.129).
- [3]. Zarządzenie *zarządzeniu nr 23 Komendanta Głównego Policji* z dnia 24 września 2014 r. w sprawie *metod i form przygotowania i realizacji działań Policji w związku ze zdarzeniami kryzysowymi* (Dz. Urz. KGP 2014, poz. 65).

²³ UEFA EURO 2012 – Raport końcowy..., s. 16-17.

- [4]. *Konceptcja Przygotowania Policji do Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012* z dnia 18 maja 2010 r., Główny Sztab Policji Komendy Głównej Policji, Warszawa 2010.
- [5]. *UEFA EURO 2012 – Raport końcowy*, Bundesministerium Für Inneres, Republik Österreich 2009.

Literatura

- [1]. Organek, T., *Spotters w Policji*, „Kwartalnik Policyjny”, nr 2/2012.

Witryny internetowe

- [1]. www: <http://www.policja.gov.pl>
- [2]. www: <http://www.finanze.wp.pl>

POLICE ACTIVITIES AIMED AT PROVIDING SECURITY AT MASS EVENTS ON THE EXAMPLE OF UEFA EURO 2012

Summary

Recent statistics show that incidents of hooliganism occurring within the football stadiums have been on the decline and violence and aggression have been transferred outside the sport facilities. Thus, from the perspective of the security of mass events it is essential to closely monitor the movements of football fans. However, it should be emphasized here that football itself is not the cause of hooligan behavior and only a platform on which frustrated individuals have a chance to release their anger by taking advantage of being anonymous in a large crowd. Being in a group of people gives hooligans the feeling of impunity. The key role in the system of providing security of mass events is played by the Police which is obliged by law to assure and maintain security and public order.

Key words: *the Police, mass events, security, UEFA EURO 2012*